L. 60.
S.

KURENDA SZKOLNA

za Miesiąc Marzec 1869.

Nr. 2.

L. 37

S.

Według sprawozdania Zwierzchności gminnéj w Jaworzniu z dnia 6 lutego b. r. L. 31, i Dozoru okręgowego Nowogórskiego z dnia 10 lutego b. r. L. 28, zastępstwo pomocnika przy szkole trywialnéj w Jaworzniu zostało poruczoném p. Edwardowi Wróblewskiemu.

Z Konsystorza Jlnego Dyec. Krak.

Kraków dnia 25 lutego 1869.

Nr. 53

S.

Wysoka Rada szkolna krajowa zezwoliła Pani Maryi Długoszowéj uchwałą z dnia 22 lutego b. r. L 832 na utworzenie i utrzymywanie pensyonatu żeńskiego w Krakowie, w zakresie szkół ludowych, pod warunkami ustawami zastrzeżonymi.

Z Konsystorza Jlnego Dyec. Krak.

Kraków dnia 11 marca 1869.

Nr. 54.

S.

W. Rada Szkolna nadesłała przy swém pismie z dnia 19 lutego b. r. L. 739 katalog książek nakładu Wydawnictwa książek szkolnych

w Wiedniu za rok 1868, zawierający zarazem nowe przepisy co do udzielania kredytu księgarzom i innym trudniącym się sprzedażą książek szkolnych, które się tutaj dla wiadomości w przedruku podaje:

Vorschriften

über den Bezug und Verschleiß von Schulbüchern und sonstigen Verlagswerken der k. k. Schulbücher-Verlags-Direkzion.

§. 1. Das Befugniß, Schulbücher zu verschleißen, hängt nach §. 3 des Preßgesetzes vom 17. Dezember 1862 entweder von dem Besitze des nach den Bestimmungen der Gewerbegesetze erworbenen Rechtes zum Verkehre mit Druckschriften, oder aber von einer besonderen Bewilligung ab, welche von der Sicherheitsbehörde des Ortes ertheilt wird.

§. 2. Die befugten Schulbücher-Verschleißer können entweder bei ihrer vorgesetzten Landesbehörde oder bei der k. k. Schulbücher-Verlags-Direkzion um die Begünstigung einschreiten, die Schulbücher gegen halbjährigen Kredit zu beziehen, und es wird hierüber von der politischen Landesstelle, bezüglich der Militärgränze vom Landes-Generalkommando, im Einvernehmen mit der k. k. Schulbücher-Verlags-Direkzion zu entscheiden sein

§. 3 Zur Sicherstellung der kreditirten Beträge hat jeder Verschleißer eine dem eingeräumten Kredite gleichkommende, eventuell die im §. 4 bestimmte mindeste Kauzion zu leisten. Die vor Erlaß der gegenwärtigen Vorschrift bereits ausgestellten akkreditirten Verschleißer werden auch fernerhin ohne Kauzionserlag belassen, so lange sie ihre Verpflichtungen gegenüber der Schulbücher-Verlags-Direkzion vollständig und genau einhalten.

§. 4. Der geringste Kauzionsbetrag hat in der Regel in 300 fl. zu bestehen, da die Begünstigung der Kreditirung nur denjenigen gewährt werden kann, welche jährlich mindestens für 300 fl. Schulbücher beziehen.

Ausnahmsweise kann jedoch, wenn und wo dieß besondere lokale Verhältnisse erheischen, die politische Landesstelle, einverständlich mit der k. k. Schulbücher-Verlags-Direkzion, auch eine Kauzion von 150 fl. zulassen

§. 5. Die Kauzion kann entweder im Baren, oder in Staatsschuldverschreibungen oder anderen Effekten, die dießfalls den Staatsschuldverschreibungen ge-

setzlich gleichgestellt sind (dieselben nach dem Kurswerte berechnet) oder mittels Realhypothek geleistet werden.

Die Kauzions-Gelder, Effekten oder Urkunden sind entweder an die Landesstelle oder an die Schulbücher-Verlags-Direkzion zur Aufbewarung, beziehungsweise zur Veranlassung der Aufbewarung einzusenden, von wo aus dem Kauzionsleger die entsprechende Bestätigung zukommen wird. Erst wenn letztere erfolgt ist, ist die Kauzion als gesetzmäßig und ausreichend anzusehen, und es treten die von der Kauzionsleistung abhängigen Befugnisse in Wirksamkeit.

§. 6. Uebersteigt der Preis der Bestellung den Kauzionsbetrag, so kann dieselbe nicht eher effektuirt werden, als bis der unbedeckte Betrag entweder bar ausgeglichen, oder die Kauzion angemessen erhöht wird.

§. 7. Die Rückgabe der Kauzion kann erst nach erfolgter vollständiger Rechnungs-Ausgleichung angesprochen werden.

§. 8. Die akkreditirten Schulbücher-Verschleißer haben jede einzelne, auf Kredit erfolgte Bestellung binnen einem halben Jahre nach der Effektuirung pünktlich zu begleichen. Wenn sie dieser Verpflichtung nicht nachkommen, so wird eine Zahlungs-Erinnerung veranlaßt, und falls diese ohne Erfolg bleiben sollte, so ist die Schulbücher-Verlags-Direkzion berechtigt, den Ausstand aus dem Barbetrage der Kauzion, beziehungsweise durch börsemäßige Veräußerung der Kauzionseffekten oder im Wege des Exekutivprozesses auf Grund des einfachen Buchauszuges der Schulbücher-Verlags-Direkzion einzubringen, in welchem Falle die Schulbücher-Verlags-Direkzion selbstverständlich berechtigt ist, jede weitere Lieferung auf Kredit einzustellen, oder auf die Ergänzung der Kauzion zu dringen.

§. 9. Akkreditirten Verschleißern, die sich wiederholt Säumnisse in der Erfüllung ihrer Zahlungspflicht zu Schulden kommen lassen, kann der Kredit unbedingt entzogen werden.

§. 10. Die Abnehmer erhalten die Schulbücher nur im gebundenen Zustande und nur auf schriftliches Verlangen. Sie genießen hierbei in Wien und Niederösterreich 10%, — in Oberösterreich, Salzburg, Steiermark, Kärnten, Krain, Böhmen, Mähren, Schlesien, Ungarn, Kroazien und Slavonien 20%, — in Triest, Istrien und im Görzer Gebiete 25%, in Galizien, Krakau, in der Bukowina, in Dalmazien, Tirol, Siebenbürgen und in der Militärgränze 30% — in Montenegro, in den Donaufürstenthümern und in anderen Gegenden des

osmanischen Reiches in Europa 40% Provision vom Crudo- und überdieß 10% vom Einbandpreise.

§. 11. Diese Provision kann jedoch nur dann gegeben werden, wenn der Brutto-Wert einer Bestellung wenigstens 10 fl. an Schulbüchern, oder 5 fl. an katechetischen Verlagsartikeln ausmacht

§. 12. Auf Kredit können nur jene Bestellungen ausgeführt werden, welche mindestens 20 fl. betragen.

§. 13. Die Pack- und Frachtspesen müßen von den Abnehmern selbst bestritten werden.

§. 14. Die Bestellbriefe können entweder mittels der k. k. Post oder durch Kommissionäre an die k. k. Schulbücher-Verlags-Direkzion eingesendet oder auch persönlich daselbst überreicht werden.

In beiden letzteren Fällen muß die Bestellungsnote mit dem Firmasiegel des Bestellers oder mit einer Bestätigung der Lokalbehörde versehen sein, wodurch die Ansässigkeit des Bestellers konstatirt wird.

§. 15. Jeder Verschleißer muß immer mit einem hinlänglichen Vorrathe von Schulbüchern versehen sein, darf aber dieselben unter keinem Vorwande über dem auf dem Titelblatte gedruckten Preise verkaufen.

§. 16. Die k. k. Schulbücher-Verlags-Direkzion verabreicht ihre Verlagsartikel nur auf feste Rechnung. Remissionen werden nur bei solchen Büchergattungen gestattet, welche außer Gebrauch gesetzt worden sind, in welchem Falle die Zurücksendung nicht später als binnen Jahresfrist nach der erfolgten Außergebrauchsetzung unter gehöriger Avisirung und Beifügung eines Remissions-Verzeichnisses stattzufinden hat. Die so remittirten Bücher dürfen weder Spuren des Gebrauches tragen, noch mit der Firma des Verschleißers versehen sein.

Remissionen von Büchern, die nicht außer Gebrauch gesetzt worden sind, dürfen von der k. k. Schulbücher-Verlags-Direkzion nicht angenommen werden.

Die Kosten der Remission trägt in jedem Falle der Zurücksender.

§. 17. Die Verschleißer in Dalmazien haben ihre Bestellungen unmittelbar bei der k. k. Schulbücher-Verlags-Direkzion in der Weise zu machen, daß diese selbst die Versendung der Bücherpakete einleitet, indem nur unter dieser Bedingung die zollfreie Behandlung eintritt.

§. 18. Die Amtslokalitäten der k. k. Schulbücher-Verlags-Direkzion

(Stadt, Johannesgasse Nr. 4) sind für den Verkehr mit Parteien an allen Wochentagen von 9 Uhr früh bis 2 Uhr Nachmittags geöffnet.

Z Konsystorza Jlnego Dyec. Krak.

Kraków dnia 11 marca 1869.

L. 479.
k.

Przy tutejszéj c. k. Szkole główněj wzorowéj męzkiéj, opróżnioną została posada Katechety.

Do téj posady przywiązane jest wyposażenie roczne w kwocie 420 Złr. w. a. tudzież wynadgrodzenie roczne w ilości 315 Złr. w. a. za wykłady Katechetyki i Metodyki na wydziale Teologicznym c. k. Uniwersytetu Jagiellońskiego, które wykłady do obowiązku Katechety ces. król Szkoły główněj wzorowéj męzkiéj należą.

W celu obsadzenia posady téj, rozpisuje się niniejszem konkurs, naznaczając dzień 15 czerwca 1869 r. za ostateczny termin do wnoszenia podań, o otrzymanie téj posady. Egzamin konkursowy z Katechetyki i Metodyki odbywać się będzie dnia 1 lipca 1869 r. na piśmie, zaś dnia 2 lipca 1869 r. ustnie, w Kancellaryi Konsystorza Jlnego od godziny 8 rano

Z Konsystorza Jlnego Dyecezyi Krak.

Kraków dnia 25 marca 1869.

L. 168
s. ex 1868.

(Ciąg dalszy broszury: „*Katolickie głosy w austryackiéj izbie Panów*“)

A jeśli są braki godne wytknięcia, to uważam za rzecz nieuzasadnioną przyczytywać takowe Konkordatowi i nadzorowi duchowieństwa Konkordatem spowodowanemu. Bo czyliż prawodawstwo państwowe szkolne doznało istotnéj zmiany w skutek Konkordatu? ażali rząd ustawicznie nie wykonywał w sposób najczynniejszy prawa nadzoru szkół,

pod najwyższem kierownictwem ministerstwa? ażali nie przepisywał rozporządzeniami swojemi przedmiotów naukowych, książek szkolnych itd? Złe główne tkwiło w największéj części w niedostateczności uposażenia posad nauczycielskich. Starajmy się o polepszenie ekonomicznego położenia nauczycieli, a będziem mogli spodziewać się lepszych skutków. Prócz tego, ważna mojemu zadaniu przeszkoda w osiągnieniu pomyślniejszych rezultatów z nauki w szkołach ludowych, ta była, nie że za mało, ale że za wiele uczono a lepiéj mówiąc, że różnorodnemi przedmiotami szkołę elementarną przeładowywano. Dalszy błąd, w tém upatruję, że dzieci dręczono metodycznem udzielaniem gramatyki ojczystego języka, którego się praktycznie, przez częste czytanie i ćwiczenia pisemne wyuczyć były powinny, co dawno już pedagogowie sławę mający uznali. Nakoniec może i metoda powszechnie używana, metoda uczenia dzieci za wiele dosłownie, z pamięci a nie ucząca ich myśleć, co się tylko przez częste używanie metody sokratycznéj osiąga, była przyczyną, że szkoła ludowa nie przyniosła pożądanych owoców.

Zwracając się teraz do przedłożonego projektu do prawa, oświadczam, że państwu nie odmawiam prawa dozorowania szkół. Zgadzam się również, żeby krajowi, powiatowi, gminie pewien wpływ na szkoły prawem był przyznany. Atoli szkołę oddać li w ręce gminy, a nauczyciela od niéj całkowicie zawisłym uczynić, uważałbym za krok potrzebujący wielkiego namysłu. Sprawiedliwą, żeby organa gminne brały udział w dozorowaniu szkoły, ponieważ przeto ożywi się i utrzyma interes gminy dla szkoły, a obudzi się gotowość do ofiar dla niéj. Ale wraz z sprawozdaniem mniejszości muszę przyganić:

1) Żeby działalność duchowieństwa li do prowadzenia nauki religii i do religijno-moralnego wychowania ograniczoną być miały, czego chce wniosek komisyi; zaś udzielanie innych przedmiotów naukowych żeby miało być nie zawisłem od wpływu Kościoła lub jakiegobądź stowarzyszenia religijnego. Bez względu, że to narusza Konkordat, uważam to za przewrotne i zgubne. Jeżeli rządca parafii lub kapelan tylko jako nauczyciel religii do szkoły ma mieć przystęp, zaś w każdym innym względzie w przeciwieństwie (w opozycyi) względem nauczyciela stać będzie, będzie to tylko szczęśliwym wypadkiem, jeśli największa część

szkół ludowych wiejskich nie legnie ruiną. Każdy niemal przedmiot naukowy może być użytym do napastowania, podkopywania a nawet wyszydzania nauk religijnych przez duchownego wykładać się mających. To może tylko zamieszanie w głowach młodzieży sprowadzić i posłużyć do sparaliżowania wszelkiego wpływu kapłana na religijno-moralne wychowanie, do odebrania szkole cechy chrześciańskiéj a uczynienia jéj szkołą indyferentyzmu i religijnéj przewrotności. W każdym razie trzeba żądać, aby prawo zawarowało władzy kościelnéj należny wpływ w szkolnéj władzy i postawiło ją w możności usuwania złego, jakieby się z nadużycia wolności nauczania, z nieprzyzwoitości lub nieobyczajności nauczyciela pojawić mogło.

Inny zasadniczy punkt, przeciw któremu wystąpić muszę, jest:

2) Że zakłady naukowe, zatem także szkoły średnie i ludowe mają być całkiem pozbawione cechy wyznaniowéj, a posady nauczycielskie we wszystkich publicznych szkołach mają być wszystkim, bez różnicy wiary dostępne. Sprawozdanie komisyi nie ukrywa zła, jakieby stąd powstać mogło, lecz spodziewa się, że takowemu uda się zabiegnąć. Sprawozdanie mniema, że gdy w myśl § 3. ustawy zasadniczéj z dnia 21 grudnia wszyscy obywatele państwa, bez wyjątku do urzędów publicznych równy przystęp mają, stało się to samo odnośnie do szkół nieuniknionem. Atoli powód ten nie wytrzymuje krytyki. Już §. 6 projektu czyni wyjątek co do nauczyciela religii, który ma być zamianowany, zatem obejmuje publiczny urząd nauczycielski. Tutejszy ewangielicko-teologiczny zakład naukowy jest zakładam naukowym publicznym; któż będzie tak nierozsądnym, żeby chciał twierdzić, iż katedrę profesora w tym zakładzie w myśl §. 3. cit. katolicki teolog takżeby mógł zajmować? i odwrotnie, kto zechce twierdzić, że na wydziale katolicko-teologicznym mógłby ewangielicki pastor objąć profesorskie krzesło? Z tego wypływa: że gdy się takim ogólnym zdaniom nie poddaje rozumnego wykładu i zastósowania, to można według okoliczności powtórzyć na prawdę za Mefistem: „Rozum staje się głupstwem“.

Także i pruskie prawodawstwo orzeka wszelkie równouprawnienie chrześciańskich przynajmniéj wyznań i równe uzdolnienie do publicznych urzędów. Przecież widzimy w pruskim organizmie szkolnym rozdział

podług wyznań od dołu do góry konsekwentnie przeprowadzony. Powiedziano w inném miejscu, że w Prusiech szkoła oddzielną jest od kościoła, gdyż duchowny katechizuje w dnie niedzielne w kościele. Mowca źle był poinformowany, to bowiem ma miejsce także i w Bawaryi, gdzie przecież rządca parafii miejscowego, a inny duchowny okręgowego inspektora szkół obowiązki pełni; to samo dzieje się téż i w Austryi. W Prusiech jest także rządca parafii miejscowym przełożonym szkół swojego wyznania. Zaczem każdy rząd, gdzie ludność jest mieszana, ma u boku radcę rządowego szkolnego katolickiego i ewangelickiego a naczelny prezydent prowincyonalnego radcę szkolnego dla każdego wyznania z osobna, w najwyższéj zaś instancyi rozpada się ministerstwo wyznań i oświecenia na dwa samoistne oddziały z osobnymi dyrektorami i kilku radcami do spraw kościelnych i szkolnych ewangielickich i katolickich, w których urzędy sprawują tylko ewangelicy, a względnie katolicy. Również seminarya nauczycielskie rozdzielone są podług wyznań, a dyrektorami są duchowni jednego lub drugiego wyznania. Taki sam podział istnieje w gimnazyach. W krajach nadreńskich, w Westfalii, w Szląsku, w Prusach, w Poznańskiem są gimnazya wyłącznie katolickie i wyłącznie ewangielickie, a niektóre tylko mieszane należą do wyjątków. Widzimy tam nawet wyłącznie katolickie półuniwersytety: akademie w Münster, w Westfalii i w Braunsbergu w Prusiech, przytem dwa mieszane uniwersytety, a inne są częścią wyłącznie protestanckie, a częścią protestanckie dopuszczające na posady profesorów innych wyznań.

(*Ciąg dalszy nastąpi*)

ANTONI
Biskup Amatunt. i Wikaryusz Apost. Krak.

X. Pawel Russek.
Kanclerz.

Czcionkami Karola Budweisera w Krakowie.